

De fire temperamenter

Af Per-Olof Johansson

De fire temperamenter er et hjørne af teorien om verdens sammensætning af fire elementer, som nok holder længst i retning af videnskab. 'De fire årstider' lever vi helt med i, i naturen og som musik, men anskuer ikke inddelingen som videnskab.

Astrologien blev jo tidligt anset for suspekt, men behovet for en karakteristik af menneskets personlighed har svært ved at blive løst af naturvidenskaben. De fire temperamenter er hovedtyper, som kan anses for at kunne findes i mange varianter, og derfor ikke på samme måde som astrologien er kommet i konflikt med naturvidenskaben, hvis man vel at mærke kapper forbindelsen til astrologien! I *Bonde-Practica* er forbindelsen til astrologien stadig eksplicit.

I afsnittet i *Bonde-Practica* 1744, der hedder "Om Menneskens Complex", som vi vil kalde 'Om menneskernes temperamenter' undrede det mig, at jeg kun kunne finde ti, hvor jeg mente der burde være 12. I udgaven fra 1597 er de også med alle 12. Der er siden i en udgave sket en ombrydningsfejl, som derefter i udgave efter udgave går igen, indtil 1786. Jeg reviderede derfor (i *Bonde-Practica* 1975) 1744 udgavens tekst i overensstemmelse med 1597.

Om Menneskens Complex

Vederens Barn er af Martis Natur, en **Colericus**, heed og tør.

Oxens Barn er af Veneris Natur, en **Melancolicus**, kaald og tør.

Tvillingens Barn er af Mercurii Natur, en **Sanqvineus**, varm og vaad.

Krabben Barn er af [Maanens] Natur, en **Phlegmaticus**, kaald og vaad.

Løvens Barn er af Solens Natur, en **Colericus**, heed og tør.

Jomfruens Barn er af Mercurii Natur, [en **Melancolicus**, kaald og tør],

[Vægtens Barn er af Veneris Natur, en **Sanqvineus**, varm og vaad],
Scorpionens Barn er af Martis Natur, **Phlegmaticus**, kaald og vaad.
Skyttens Barn er af Jupiters Natur, en **Cholericus**, heed og tør.
Steenbukkens Barn er af Saturni Natur, [en **Melancholicus**, kaald og tør].
Vandmandens Barn er af Saturni Natur, en **Sanqvineus**, heed og vaad].
Fisken Barn er af Jupiters Natur, en **Phlegmaticus**, kaald og vaad.

Måske er emnet "Hvor længe havde teorien om 'De fire temperamenter' samliv med naturvidenskaben" afhandlet et sted – jeg hører gerne om det. Som populærpsykologi lever inddelingen stadig væk, men måske ikke efterforsket?

'**Gyldendal Den Store Danske**' fører dette samliv tæt op i vor egen tid: "Temperament indgår som en blandt flere komponenter i en anerkendt personlighedspsykologisk teori udformet af den tysk-britiske psykolog Hans J. Eysenck. Udforskningen af spædbørn viser, at de fra fødslen er tydeligt forskellige i henseende til fx veltilpassethed, irritabilitet, tempo, omgængelighed, letantændelighed, impulsivitet, ængstelighed, grædefærdighed og meget mere. Langtidsundersøgelser synes at godtgøre, at skønt sådanne egenskaber ændres gennem opvæksten, forbliver der individuelle særpræg stammende fra fødslen." [citater fra http://www.denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Psykologi/Psykologiske_temer/de_fire_temperamenter]

Her vil jeg blot nævne tre bøger, hvor jeg har fundet materiale til en sådan undersøgelse:

Agerbech, Andreas: Den filosofiske læge som giver anledning til de hidtil i lægekonsten brugte, vildsomme og vidtløftige methods forbedring og indskrænkning 1758. 243 s.

Hertz, Herman: Udkast til temperaments-lærens historie med et bidrag til denne lære selv, et physio-psykologisk forsøg. 1856. 234 s.

Heegaard, S.: Om opdragelse, en fremstilling af pædagogiken tillige med et omrids af dens historie, bd. 2 Opdragelseslære 1882, s.148 – 153.

Agerbechs bog er nævnt i Signe Melleme-gaards bog 'Kroppens natur – Sundhedsoplysning og naturidealer i 250 år', s.66 ff, men Hertz og Heegaard ikke, da Melleme-gaards emne er 'sundhed' og ikke 'psykologi'.

Blog om Bonde-Practica: <http://bondepractica.wordpress.com/>

Kronik op til koncert med

Carl Nielsen. De fire temperamenter: <http://www.per-olof.dk/4temp.htm>

